

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΓΕΩΠΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΑΣΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ - ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗ
ΤΟΥ ΟΜΟΤΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΧΡ. ΣΠ. ΜΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

ARISTOTELIAN UNIVERSITY OF THESSALONIKI

SCIENTIFIC ANNALS OF
THE SCHOOL OF AGRICULTURE AND FORESTRY
SECTION OF FORESTRY

DEDICATED TO
DR. CHR. SP. MOULOPOULOS EMERITUS PROFESSOR

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΥΛΩΡΙΚΗΣ

Δ. Σ. ΚΑΪΛΙΔΗ
Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΤΑ ΕΝΤΟΜΑ ΤΗΣ ΔΡΥΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

LABORATORY OF FOREST PROTECTION

D. S. KAILIDIS
Professor

THE INSECTS OF OAKS IN GREECE

ΤΟΜΟΣ ΚΑ' - ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
VOL. ΚΑ' - ANNEX

1981

Ἀριθ. 4
No 4

ΤΑ ΕΝΤΟΜΑ ΤΗΣ ΔΡΥΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ὑπό

Δ. Σ. ΚΑΪΛΙΔΗ

Καθηγητῆ Πανεπιστημίου

Ο συγγραφέας και η Γεώργεβιτς το 1974 (Καϊλίδης, Γεώργεβιτς 1974) ανέφεραν 93 είδη έντομων, που προσβάλλουν τις δρυς στην Ελλάδα, ενώ τα έντομα που προσβάλλουν τις δρυς στην Ευρώπη είναι μερικές εκατοντάδες (Patocka 1980, Schwenke et al. 1972, 1974, 1978, Zlatanov 1971). Ήδη στην εργασία του αυτή ο συγγραφέας, που στο μεταξύ άρχισε να μελετάει τα έντομα της δρυός, αναφέρει περισσότερα από 50 νέα προσδιορισθέντα έντομα, ενώ έχει για προσδιορισμό μερικές ακόμη δεκάδες. Μελλοντικά, μετά 3-4 χρόνια, πιστεύουμε ότι θα γράψουμε ιδιαίτερη μονογραφία για τα έντομα της δρυός στην Ελλάδα.

Έντομα φύλλων

- Melolontha farinosa* Kr. (Scarab.). Στη δρυ, λεύκη και λοιπά πλατύφυλλα στη Θεσσαλία, Μακεδονία. Ο Muche (1968) το αναφέρει στην Πελοπόννησο.
- Cercopis sanguinea* Geoffr. (Cercopidae). Σε φύλλα δρυός, επίσης σε λεύκη κ.λ.π.
- Aceria ilicis* Gan. (Erioph.). Σε *Q. ilex* στην Όσσα και μακεδονική δρυ στην Κοζάνη.
- Lachnus longipes* Duf. (Aphid.). Άρκετά συνηθισμένο.
- Phylloxera quercina* Ferr. (Phylloxer.). Σε *Q. cerris* και *Q. comferta*.
- Vanessa polychloros* L. (Nymphalidae). Σε δρυ και λεύκη στο Σταυρό, Χαλκιδικής, Πανόραμα Θεσσαλονίκης.
- Galerucella luteola* Müll. (Chrysom.). (Πελεκιάσης 1962). Έμεις το έντομο το βρήκαμε μόνο σε φτελιά.
- Haltica quercetorum* Foudr. (Chrysomel.). Σε δρυς στη Ζάκα Γρεβενών.
- Melasoma aenea* L. (Chrysom.). Σε *Q. comferta* στο Χολομώντα.
- Agelastica alni* L. (Chrysom.). Στη μακεδονική δρυ στην Κοζάνη.
- Cryptocephalus cordiger* L. (Chrysom.). Στη μακεδονική δρυ στην Κοζάνη.
- » sp. » » »
- » sp. » » »
- Anomala vitis* F. (Scarabeidae). Σε δρυς, λεύκες, φιλόρες, *Sambucus nigra* άφθονότατο στη Μακεδονία.

- Polydrosus mollis* Sinoem. (Curculion.). Σε φύλλα δρυών, λευκών κ.λ.π.
Polydrosus sericeus Schall. (Curculion.). Σε φύλλα δρυών, λευκών κ.λ.π.
Calicoa limanica Ratz. (Υμεν., Tenthred.). Σε μικρούς αριθμούς στη Μακεδονία.
Periclista albida Kl (Tenthred.). Σε μικρούς αριθμούς στη Μακεδονία.
Emphytus baccatus Gmel. (Tenthred.). Σε μικρούς αριθμούς στη Μακεδονία.
Lymantria dispar L. (Lep., Lymantriidae). Συνηθέστατο σε όλη τη χώρα. Προσβάλλει περισσότερο πουρνάρια παρά τα άλλα είδη δρυών.
Euproctis chrysoorrhoea L. (Lep., Lymantriidae). Συνηθέστατο σε φυλλοβόλους δρύς στη Μακεδονία, επίσης σε πουρνάρι στη Λεβαδειά, σε *Arbutus* στην Κάρυστο, στην 'Αλεξανδρούπολη, τοπικά αναπτύσσει επιδημίες. Ο Πελεκάσης (1962) το αναφέρει σε *Cyttonia*, *Malus*, *Pirus*.
Malacosoma neustria L. (Lep., Lasiocampidae). Σε φυλλοβόλους δρύς σε όλη τη χώρα, επίσης στη λεύκη, σκλήθρο, *Arbutus*, άγριοαπιδιά.
Choristoneura sorbiana Hb. (Tortric.). Σπάνιο στη μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Phigalia pedaria F. (Lep., Geometr.). Σε μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Ennomos quercinaria Hfn. (Lep., Geometr.). Στη Μακεδονία σπάνιο.
Anacampsis disquei Meess (Lep., Gelechiidae). Περιτυλίγει κάθετα τα φύλλα των δρυών. Κοινό στη Μακεδονία.
Aglia tau L. (Bomb.). Στη μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Thaumetopoea processionea L. (Thaumetop.). Σε πουρνάρι στον Πόρο (Γεώργεβιτς 1966).
Lasiocampa quercus L. (Lasiocamp.). Στη μακεδονική δρύ στην Κοζάνη, επίσης σε *Quercus* sp. στη Λάρισα.
Archips (=Cacoecia) *xylosteanus* L. (Tortric.). Περιστρέφει τα φύλλα της δρύς. Σε όλη τη χώρα.
Tortrix viridana L. (Tortric.). Σε φυλλοβόλους δρύς στη Χαλκιδική, Θεσσαλονίκη, Κοζάνη, Φουρνά, Λάρισα.
Lithocolletis sp. (Tineidae). Σε *Q. coccifera* στην Πάρνηθα (1970 προσβολή φύλλων 70-80%).
Phalera bucephala L. (Notodon.). Σε φυλλοβόλους δρύς και στις λεύκες στη Μακεδονία, σε *Acer* στο Περτούλι.
Hypophila bicolorana Fuessl. (Noctuidae). Σπάνιο στη μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Orthosia stabilis Den. et Schif. (Noctuidae). Σε χνοώδη δρύ στο Φίλυρο Θεσσαλονίκης και σε μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Orthosia sp. Στο Φίλυρο και Χολομώντα.
Catocala paranympa L. (Noctuid.). Σε πουρνάρι στη Λάρισα.

- Acrobasis tumidella* Zinck. (=zelleri) (Lep., Phycitidae). Με νήματα μαζεύει πολλά φύλλα. Σε όλη τη Μακεδονία σε *Q. pubescens*, *comferta*, *macedonica*.
Acrobasis sodalella Zell. Συχνό στο Χολομώντα.
Peridea anceps (Goeze). (Lep., Notod.). Ωραίες, μεγάλες πράσινες κάμπιες στη μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Dicycla oo L. (Lep., Noctuidae). Σε φυλλοβόλους δρύς στην 'Ηλεία Πελοποννήσου, Μακεδονία.
Rhynchaenus quercus L. (Curculion.). Υπονομευτής σε φυλλοβόλους δρύς στη Μακεδονία.
Rhynchaenus pilosus F. (=ilicis F.). Κοινό στη Μακεδονία σε μακεδονική δρύ, χνοώδη, *comferta*.
Tischeria companella Hb. (Tischer.). Υπονομευτής φύλλων στη Μακεδονία.
Tischeria ekeblade Bjerk. Σε *Q. comferta*, *Q. pubescens* στη Μακεδονία.
Lithocolletis quercifoliella Z. (Tineoid.). Στη μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Lithocolletis roboris Zll. (Tineoid.). Στη μακεδονική δρύ, χνοώδη δρύ στη Μακεδονία.
Stigmella ruficapitella Haw. (Lep., Stigmel.). Στοές στα φύλλα.
 » *atricapitella* Haw.
Dyseriocrania subpurpurella Haw [=fastuosella Zll. (Lep., Eriocran.)]. Υποσκάπτει στα φύλλα πλατιά στοά, με περιττώματα που φαίνονται.
Acrocercops brongniardellum F. (Gracil.). Υπονομευτής φύλλων.
Attelabus nitens Scop. (Curculion.). Σε *Q. pubescens*, *Q. comferta*, *Q. macedonica*, στην 'Αττική, Θεσσαλονίκη, Χολομώντα, Κοζάνη.
Macrodiplosis volvens Kieffer (Cecidom.). Σε *Q. comferta*, χνοώδη στη Μακεδονία.
Macrodiplosis dryobia F. Loew. (Cecidom.). Σε *comferta*, χνοώδη στη Μακεδονία.
Oncomera flavicans Fairm. (Oedemeridae). Σε δρύ, γαύρο, πλατύφυλλα στην 'Αττική, Πάρνηθα, Πελοπόννησο, Εύβοια (Oertzen 1886).
Cantharis tristis F. (Canthar.). Στα δάση δρύς Γρεβενών 16.5.1960. Κατά Beffa (1964) είναι βλαπτικό των λουλουδιών φύλλων όπωροφόρων.
Tettigonia viridissima L. (Orth., Phasgon.). Μεγάλη πράσινη ακρίδα. Σε μικρούς αριθμούς.
Metrioptera sepium Yers. (Orth., Tettigon.). Μικρή γκριζωπή άπτερη ακρίδα. Κοντά στη μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Leptophyes punctatissima Bosc. (Orth. Tettigon.). Μικρή πράσινη πρακτικά άπτερη ακρίδα. Κοινή στην Κοζάνη και Χολομώντα.

Μυζητικά φλοιού

- Aspidiotus ostreiformis* Curtis (Coccid.). Στο Πήλιο σε *Q. pedunculata* (Koroneos 1934).
Aspidiotus minimus (Leon.) Ckll. (Coccid.). Στο Πήλιο σε *Q. ilex* σπάνιο και πουρνάρι κοινό (Koroneos 1934).
Targionia vitis Sign. (Coccid.). Στο Πήλιο σε δρύ (Koroneos 1934).
Asterolecanium variolosum Ratz. (Asterol.). Έμεις σε *comferta* στο Χολομώντα και σε πουρνάρι ό Πελεκάσης (1962).
Kermococcus roburis Fourcr. (Hemipt., Kermoc.). Συνηθισμένο στη μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Parthenolecanium rufulum (Kll. (Hemipt., Lecan.). Σε λεπτά κλαδιά σε μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.

Έντομα φλοιού-ξύλου

- Cicadetta montana* Scop. (Cicad.). Σε πουρνάρι στην Άνδρο.
Cerambyx cerdo L. (Ceram.). Στη Χαλκιδική, Χορτιάτη, Πιέρια. Τοπικά επικίνδυνο ξυλοφάγο.
Cerambyx Scopoli Füssl. (Ceram.). Στο Καρπενήσι, Ταύγετο, Εύβοια χωρίς ξενιστή (Oertzen 1886). Έμεις τό βρήκαμε τόν Ιούλιο τέλεια στο δρυοδάσος του Χολομώντα.
Lucanus cervus L. (Lucan.). Στο Χορτιάτη, Χαλκιδική. Σπάνιο, χωρίς σημασία.
Lucanus cervus (L.) var. *pentaphyllus* (Reische) (Lucanidae). Πελεκάσης (1962).
Anaesthesea testacea Fabr. (Ceram.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Morimus asper Sulz. (Ceram.). Σε δρύ στον Τυμψηστό και Κούμανη Ήλείας.
Morimus funereus Mul. (Ceram.). Τέλεια έντομα ελεύθερα βαδίζουν στο έδαφος στην Καλλιπέυκη Όλύμπου, επίσης Μάιο-Ιούλιο στο δρυοδάσος Χολομώντα.
Dorcus parallelepipedus L. (Lucanidae). Τέλεια σπάνια σε όλη τή χώρα. Προνύμφες σε ξύλο *Q. conferta* στην Ίστιαία Εύβοιας.
Dicerca alni Fisch. (Buprest.). Στη Μακεδονία, σπάνιο.
Coraebus Oertzeni Ganglb. (Buprest.). Σε *Q. robur* (Oertzen 1886).
Coraebus fasciatus Villens (Buprest.). Στη Χαλκιδική, Ροδόπη. Κοινό στο Χολομώντα Χαλκιδικής.
Agrilus biguttatus F. (Buprest.). Στην περιοχή Σερρών σε δρύ και λεύκες.
Agrilus laticornis Ill. Σε μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.

- Agrilus viridis* L. Στη μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Stenolechia gemella L. (Tineidae). Διανοίγει στοές στους βλαστούς (Πελεκάσης 1962).
Zeuzera pyrina L. (Cossidae). Στην Όσσα σε δρύς και καστανιά, στο πάρκο Λευκού Πύργου Θεσσαλονίκης σε φτελιά. Έπίσης στο Χορτιάτη.
Platypus cylindrus Fabr. (Platypod.). Στη Ροδόπη.
Xylotrechus arvicola Oliv. (Ceram.). Στο Χορτιάτη Θεσσαλονίκης.
Xylotrechus rusticus L. (Ceram.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Strangalia maculata Poda (Ceram.). Κοινό στο Χολομώντα.
Xylopertha retusa (Oliv.) (Bostrych.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Bostrychus capucinus L. (Bostrych.). Άκμαία σε δάση δρυός στη Χαλκιδική, Γρεβενά, Ροδόπη. Έπίσης σε πατώματα δρυός σπιτιών.
Sinoxylon sexdentatum (Oliv.) (Bostrych.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Clytus (= *Plagionotus*) *arcuatus* L. (Ceram.). Στο Χορτιάτη, Χαλκιδική, Θεσσαλία, Κούμανη Ήλείας.
Clytus arietis L. Σε άρια στη Χαλκιδική.
Xyloterus domesticus L. (Scolyt.). Εύβοια (Oertzen 1886).
Stenopterus sp. (Ceram.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Clytus lama Muls. (Ceram.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Clytus semi-punctatus Fabr. (Ceram.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Clytus (= *Echinocerus*) *floralis* Pall. (Ceram.). Σε δάσος δρυός στο Νότιο Όλυμπο. Έντομο δρυός;
Isotomus (= *Caloclytus*) *speciosus* Shn. (Ceram.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Phymatodes lividum Ross. (Ceram.). Κοινό σε άρια στη Χαλκιδική.
Chloroporus (= *Clytanthus*) *figuratus* Scop. (Ceram.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Exocentrus punctipennis Muls. (Ceram.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Exocentrus adpersus Muls. (Ceram.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Anthaxia sp. (Buprest.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Anthaxia hungarica Sop. (Buprest.). Σε άρια στη Χαλκιδική.
Xyleborus monographus Fabr. (Scolyt.). Σε δρύ στη Χαλκιδική.
Ptosima sp. (Buprest.). Τέλειο στη μακεδονική δρύ στην Κοζάνη.
Lyctus brunneus Steph. (Lyctidae). Σε ξύλο δρυός (παριέτων).
Lyctus linearis Goeze. Σε παρκετόξυλα δρυός.
Stenopterus sp. (Ceram.). Από τὰ τρία είδη *Stenopterus* τής Εύρώπης μοιάζει με τό *St. flavicornis*, έχει όμως και αρκετές διαφορές. Σε άρια στη Χαλκιδική.

"Ογκοί (Κηρίδες)

- Contarinia subulifex* Kffr. (Cynip.). Σε μακεδονική δρυ στην Κοζάνη.
Cynips coriaria Hart. (Cynip.). Στην Ίστιαία Εύβοιας.
Cynips (= *Diplolepis*) *stefanii* Kieff. (Cynip.). "Ογκοί κωνοειδείς, σπάνιο.
Cynips divisa Htg. (Cynip.). Στη Θράκη και Μακεδονία.
Cynips gallae tinctoriae Ol. (Cynip.). Σε *Q. aegilops* στη Θράκη.
Cynips insana Westw. (Cynip.). Με μεγάλους λαμπερούς όγκους. Συνηθισμένο σε *Q. conferta*.
Cynips tomentosa Trotter. (Cynip.). Σε πολλά μέρη Ελλάδας. "Οχι όμως άφθονο.
Cynips lignicola Htg. (Cynip.). "Ογκοί στα μάτια, σπάνιο.
Cynips quercus tozae Bosc. (Cynip.). Στη Βαρετάδα Αμφιλοχίας σε χνοώδη πολύ σημαντικό. Σε πολλά μέρη Ελλάδας σε *Q. conferta*, *Q. pubescens*.
Cynips quercus folii L. (Cynip.). Σε πολλά μέρη Ελλάδας σε *Q. petraea*.
Cynips caput-medusae Hart. (Cynip.). Με μεγάλους χαρακτηριστικούς σάν άγκάθια όγκους. Σε *Q. conferta* στη Θράκη και Φουρνά, σε *Q. pubescens* στη Βαρετάδα Αμφιλοχίας.
Cynips mitrata Magr. (Cynip.). Σπάνιο, διάσπαρτο στη Β. Ελλάδα.
Cynips salicis Burs. (Cynip.). Σε *Q. aegilops*.
Biorrhiza pallida Oliv. (Cynip.). Συνηθέστατο σε όλη τη χώρα σε *petraea* και *Q. conferta*.
Andricus conglomerata Giv. Σε μακεδονική δρυ στην Κοζάνη.
Andricus currator Htg. Στο Φίλυρο Θεσσαλονίκης, σπάνιο.
Andricus Panteli Kieff. (Cynip.). Σπάνιο στη Β. Ελλάδα.
Andricus Kollari Hrt. (Cyn.). Ξυλώδεις όγκοι στη μακεδονική δρυ στην Κοζάνη.
Andricus inflator Hart. (Cynip.). Σχετικά σπάνιο σε *Q. petraea*.
Andricus quercus radiceis F. (Cynip.). Σε *Q. conferta* και *Q. macedonica*.
 » » *folii* L. Στη Μακεδονία σε χνοώδη.
Andricus lucidus Oliv. (Cynip.). (Πελεκάσης 1962).
Neuroterus lanuginosus Gir. (Cynip.). Σε *Q. cerris* διάσπαρτο σε όλη τη χώρα, επίσης στη μακεδονική δρυ στην Κοζάνη.
Andricus solitarius Fonsc. Σε χνοώδη στο Χολομώντα.
Andricus testaceipes Harting. Σε μακεδονική δρυ στην Κοζάνη.
Andricus (= *Cynips*) *truncicola* (Giraud.). Σε χνοώδη, σπάνιο.
Neuroterus quercus-baccarum L. (Cynip.). "Ογκούς διαφόρων μορφών πάνω σε φύλλα και άνθη σε *conferta* και χνοώδη στη Μακεδονία. Πολύ κοινό στο Χολομώντα.
Neuroterus numismalis Ol. (Cynip.). Κοινό στη Μακεδονία.

- Neuroterus fumipennis* Htg. (*tricolor* Htg.). (Cynip.). Κοινό στη Μακεδονία.
Neuroterus lenticularis Oliv. (Cynip.). Συνηθισμένο σε διάφορες περιοχές της χώρας.
Neuroterus laeviusculus Schenck (= *albifex* Schenck) (Cynip.). (Πελεκάσης 1962).
Synophrus politus Htg. (Cynip.). Σε *Q. conferta*.

"Εντομα καρπών

- Carpocapsa splendana* Hb. (Lep., Tortricidae). Κοινό στα βαλανίδια, στα πουρνάρια περιοχής Θεσσαλονίκης.
Curculio (= *Balaninus*) *elephas* Gyll. (Curculion.). Υποσκάπτει βαλανίδια στις δρυς στη Μακεδονία. Είναι πολύ επικίνδυνο στα κάστανα στη Χαλκιδική και Όσσα.
Curculio (= *Balaninus*) *glandium* Mrsh. (Curculion.). Υποσκάπτει βαλανίδια. Στην Ήλεια στις 6.5.1981 πολλά. Στη Μακεδονία σπανιότερο.
Calandra granaria L. (Curculion.). Σε βαλανίδια δρυών σε αποθήκες στα Χανιά Κρήτης.
Calandra oryzae L. (Curculion.). "Ομοια με το προηγούμενο.

"Αρπακτικά

- Calosoma sycophanta* L. (Carabidae). Συνηθισμένο σε όλη τη χώρα.
 » *inquisitor* L. Λιγότερο συνηθισμένο από το προηγούμενο.
Rhaphidia notata F. (Neuroptera). Στη μακεδονική δρυ στην Κοζάνη.

THE INSECTS OF OAKS IN GREECE

By
D. S. KAILIDIS

SUMMARY

During 1974 Kailidis and Georgevits (1974) referred 93 insect species which attack *Quercus* spp. in Greece. In this paper the author adds 50 and more insect species which attack oaks in Greece and mostly in Macedonia.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Καιλίδης, Δ., Ρ. Γεώργεβιτς. 1974. Τὰ δασικά έντομα τής Ελλάδος. Παν/μιο Θεσ/νίκης, Έπετ. Γεωπ. Δασολ. Σχολής. 16:233-271.
- Koroneos, J. 1934. Les Coccidae de la Grèce surtout du Pilon. Athènes.
- Muche, W. H. 1958. Non biologischen gleichgewicht in der Bergwäldern des Peloponnes. Anz. f. Schadl. 31:141.
- Patocka, J. 1980. Die Raupen und Puppen der Eichenschmetterlinge Mitteleuropas. Parey. Hamburg, Berlin. S. 1-188.
- Πελεκάσης, Κ.Ε.Α. 1962. Κατάλογος τών σπουδαιότερων έντόμων και άλλων ζώων σημειωθέντων ως επιβλαβών εις τήν Έλληνική γεωργία κατά τήν τελευταία τριακονταετία. Χρον. Μπεν. Φυτ. Ένστ. 5(1):5-104.
- Zlatanov, St. 1971. Insektenschädlinge der Eiche in Bulgarien. Bulgar. Akad. der Wissenschaften. Sofia. S. 1-249.
- Schwenke, W. et al. 1971. Die Forstschädlinge Europas. 1. Band. Parey. Hamburg, Berlin. S. 1-464.
- Schwenke, W. et al. 1974. Die Forstschädlinge Europas. 2. Band. Parey. Hamburg, Berlin. S. 1-500.
- Schwenke, W. et al. 1978. Die Forstschädlinge Europas. 3. Band. Parey. Hamburg, Berlin. S. 1-467.